

Her iki unsurun ihtilafında; bütün hayır, güzellik ve kemâlat silsile-i diyanet ve nübüvvet tarafına toplanmış ise; bugünkü İslam âleminin perişanlığı ve sefaleti nasıl izah edilecektir?

Bu suale cevap olmak üzere Nur Külliyyatı'ndan birkaç ehemmiyetli tesbiti nakledelim:

"Hem tarih şahittir ki, ehl-i İslâm ne vakit dinine tam temessük etmişse, o zamâna isbeten terakki etmiş; ne vakit salâbeti terk etmişse, tedennî etmiş. Hıristiyanlık ise bilâkistir. Bu da mühim bir fark-ı esasîden neş'et etmiş."(1)

"İslâmiyetin mağz ve lübbünü terk ederek kışırına ve zahirine vakf-ı nazar ettik ve aldandık. Ve su-i fehim ve su-i edeple İslâmiyetin hakkını ve müstehak olduğu hürmeti ifa edemedik. Tâ, o da bizden nefret ederek evham ve hayalâtın bulutlarıyla sarılıp tesettür eyledi. ..."(2)

"Her bir insanın şu hakikî âlemden kendisine mahsus hayalî bir âlemi olduğu gibi, herkes kendi meşrebine göre Kur'ân'dan fehim ve iktibas ettiği, (hâfızasında) kendisine has bir Kur'ân vardır ki, onun ruhunu terbiye, kalbini tedavi eder."(3)

Bu son tesbite göre, bugünün perişan Müslümanlarını, "sahabeyi, Selçukluyu, Osmanlıyı terbiye eden Kur'ân" değil, kendi dar görüşleriyle muhatap oldukları Kur'ân terbiye etmiş oluyor.

Bu noktayı Üstadımızın şu misali çok daha güzel aydınlatır:

"Bir adam elindeki bir âyineyi güneşe karşı tutar. O âyine kendi miktarınca bir ışık ve yedi rengi havi bir ziyayı, bir aksi, şemsten alır. Onun nisbetinde güneşle münasebetdar olur, sohbet eder. Ve o

ışıklı âyineyi karanlıklı hanesine veya dam altındaki küçük, hususî bağına tevcih etse; güneşin kıymeti nisbetinde değil, belki o âyinenin kabiliyeti miktarınca istifade edebilir.”(4)

Demek ki, bugünün Müslümanlarını bilhassa da idarecilerini aydınlatan, Kur’ân güneşinin kendisi değil, onların kendi aynalarına akseden sönük ve küçük bir tecellidir.

Bununla beraber, İslam âleminin şu perişan haliyle bile, yine de insanî değerlere sahip olma noktasında gelişmiş ölkelerden çok daha ileri olduğunu görüyoruz. Teknolojide gelişmiş olma başka, medeniyette ileri olma daha başkadır. Medeniyet vahşetin zıddıdır. Günümüzün teknolojisini elinde tutan büyük devletlerin insaftan, merhametten, adaletten ne kadar uzak olduklarını herkes açıkça görüyor. Ve bütün bir insanlık âlemi, hakikî medeniyetin hüküm süreceği günleri hasretle bekliyor.

Bir zamanlar sıkça gündeme taşınan ve bugünlerde yeniden nükseden bir hastalık var: Dinin, terakkiye mâni olduğunu sanmak ve Hıristiyan ölkelerden geri oluşumuzun sebebini İslâm dininde aramak.

Bu iddiaya cevap vermeden önce, bazı noktalara işaret etmek isteriz.

Birinci nokta:

İslâm dininin ilk zuhur ettiği devirde, Müslümanlar bir süre müşriklerin baskılarına, zulümlerine maruz kalmışlar, daha sonra devlet haline gelmiş ve bir asır öncesine kadar devamlı ilerlemişlerdir. Asr-ı saadetin bir iman, ahlâk, adalet ve huzur asrı olması bunun en güzel delilidir. Daha sonra Endülüs Emevî Devletinin Avrupa’ya ilimde önder olması, Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluklarının hem ilim hem de sanat sahasında ulaştıkları şahikalar bu nevi iddialarla örtülebilecek ve saklanacak cinsten değildir.

Burada *İslâm* ve *Müslüman* mefhumlarını birbirinden ayrı düşünme lüzumu ortaya çıkıyor. İlerleyen de Müslümanlardır, gerileyen de. İslâm ne ise odur.

"Bugün sizin dininizi ikmal ettim (kemâle erdirdim). Üzerinize nimetimi tamamladım. Ve sizin için din olarak İslâm’ı beğendim. (İslâm’a razı oldum.)" (Mâide Sûresi, 3)

O zaman şu sorunun cevabını aramak gerekiyor:

Bütün devletlerden çok ileri olduğumuz devirlerde mi İslâm’a daha çok bağlıydık, yoksa geri kaldığımız devirlerde mi?

İslâm âleminin bugünkü hali, İslamdan değil, onu doğru anlamamak ve güzelce

yaşamamaktan kaynaklanıyor.

İktisaden ilerlemiş devletlere baktığımızda şunu görüyoruz: Onların bu üstünlükleri dinden neş'et etmiyor. Ne Amerika ne de Avrupa dinî esaslarla idare edilmiyorlar. Yıllar önce yapılan bir ankette Alman gençliğinin yüzde doksandan fazlasının ateist olduğu ortaya çıkmıştı. Bugünde durum fazla değişmiş değil.

Maddî cihetten terakki etmiş ülkelerin en tipik hususiyetleri kanun hâkimiyetini tam temin etmiş olmaları ve toplumun nizamı için konulan kaidelere herkesin büyük bir hassasiyetle uymalarıdır. Onlardaki terakkinin kaynağı din değil, bu kaidelere tam ittiba edilmesiyle toplumda yerleşmiş bulunan umumî ahlaktır.

Bir diğer nokta:

Geri kalışımızın sebebi olarak İslâm'ı gösterenlerin, "Kur'anın şu hükümleri ve Resulullah'ın şu hadisleri terakkiye mânidir" diye yola çıkmaları ve bu iddialarını ispat etmeleri gerekir.

Üçüncü nokta:

Hıristiyanların bizden ileri olmalarınının bizim İslâm'a bağlılığımızdan geldiğini vehmedenlere bir vazife daha düşüyor. O da, bugünkü teknolojinin ve maddî kalkınmanın esaslarını İncil'de arayıp bulmak ve "Biz bunlardan mahrum olduğumuz için geri kaldık" diye bir gerekçe ile ortaya çıkmak. Bunu yapmaları mümkün değil. Zira İncil'de ne iktisadî hayata, ne de devlet idaresine dair bir tek ayet mevcut değil.

Nur Külliyyatından Lemaat adlı eserde şöyle bir suale yer verilir:

"Bir zaman bir sâil dedi: "Madem El-Hakku Ya'lu haktır. Neden kâfir, müslime; kuvvet hakka galibdir?"

Yani, "Mademki hak üstündür, ona üstün gelinmez. Kâfirlerin Müslümanlara, kuvvetlinin haklıya galip gelmesine ne dersiniz?"

Bu suale, dört ayrı yönüyle, çok tatminkâr bir şekilde cevap veriliyor.

Bu cevapta, önce, vesileler üzerinde durulur ve bu hikmet dünyasında vesilelerin, sebeplerin çarpıştığına dikkat çekilir. Müslüman olsun kâfir olsun, her kim ulaşmak istediği neticenin ön şartlarını yerine getirir, sebeplerine, vesilelerine tam riayet ederse, muvaffakiyet onun olacaktır. Hangi mahsulden, hangi şartlarda, hangi tekniklerle ve nasıl bir planlama ile mahsul alınacağı bellidir. Bu şartlara kim uyar, bu vesileleri kim yerine getirirse muvaffakiyet onundur.

Sualde geçen kuvvet mefhumuna da şöyle temas edilir: *"Kuvvetin bir hakkı var, bir sırr-ı hilkatî var."*

Muvaffak olmak, düşmanınıza yahut rakiplerinize galip gelmek istiyorsanız kuvvetli olmaya mecbursunuz. Zira kuvvetin de bir hakkı vardır. O hakkı kim elinde tutarsa, galip gelmesi kuvvetle muhtemeldir. Çelikle tahtayı çarpıştırırsanız tahtanın mağlup düşeceği bellidir.

İkinci olarak, konu insandaki sıfatlar âlemi yönünden ele alınır. Bütün güzel sıfatlar Allah kelimasında zikredilmiş ve Resulullah (asm) tarafından da en güzel şekilde sergilenmiştir. Şu var ki, tatbikatta nefsin, şeytanın ve nice unsurun tesiriyle, bir Müslüman bu güzel sıfatların tümünü hayatında sergilemeyi başaramayabilir. Yine bir gayr-ı müslim, gördüğü eğitimin ve toplum disiplininin bir neticesi olarak bazı güzel sıfatlara sahip olabilir. Bunlar ondaki müslim sıfatlardır. Bir iş görüleceği zaman, kalplerdeki inançlar değil, bu sıfatlar çarpışır.

Ticaret hayatından bir misal verelim: Bilgi, dürüstlük, çalışkanlık, mesai tanzimi, prensip sahibi olmak gibi sıfatlar, ticaretin neticesine doğrudan tesir ederler. Bir gayr-ı Müslim, bu sıfatlara sahipse ve yine bir Müslüman bu sıfatlardan mahrumsa, o gayr-ı müslimin Müslüman'dan daha zengin olması beklenen bir neticedir. Burada kâfir Müslüman'a değil, müslim sıfatlar, gayr-ı müslim sıfatlara galip gelmişlerdir. Ve netice, sıfatlar âleminde, yine hakkın olmuştur.

Bu konu işlenirken şu çok ehemmiyetli bir tesbite de yer verilir:

"Hem dünyada, hayatın hakkı şamil ve âmmdır. O rahmet-i âmmenin bir cilve-i manidar, onun bir sırr-ı hikmeti var; küfür mâni değildir."

Hayatın hakkı umumidir, şamildir. Yani bu noktada mü'min, kâfir, insan, hayvan farkı yoktur. Kime hayat verilmişse ona rızık da verilir. Rızık; imanın ve ibadetin değil, hayatın hakkıdır. Berikilerin hakkı, ahiret yurdundaki ebedî saadettir.

Aynı parçada konunun bir üçüncü cihetine de dikkat çekilir:

Allah'ın iki ayrı kanunlar manzumesi olduğu nazara verilir. Bunlardan birisi insanın iradî fiillerini tanzim eden Kur'an hükümleridir. Diğeri ise, kâinatın ve içindeki eşyanın nizamını sağlayan kanunlardır. Birincisi bildiğimiz şeriattır. İkincisine de şeriat-ı tekvinî deniliyor. Tabiat kanunları bu ikinci şeriattandır.

Kur'an hükümlerine itaat ve isyan edenlerin mükâfat ve cezalarını ekseriyetle ahirette görecekleri, tekvinî şeriata uyanların ve uymayanların ise kahir ekseriyetle karşılıklarını bu dünyada görecekleri ifade edilir. Buna göre tekvinî şeriata uymayan bir mü'min, cezasını muvaffakiyetsizlikle, sefaletle, perişanlıka bu dünyada çeker. Bu kanunlara uyan bir gayr-ı müslim ise İlâhî iradeye bilmeyerek de olsa mutabık hareket etmesinin mükâfatını bu dünyada görür.

Dipnotlar:

(1) bk. [Mektubat, Yirmi Dokuzuncu Mektup, Yedinci Kısım.](#)

-
- (2) bk. [Muhakemat, Kitaba Giriş.](#)
(3) bk. [Mesnevî-i Nuriye, Zeylû'l-Habbe.](#)
(4) bk. [Sözler, Otuz Birinci Söz, Birinci Esas.](#)